

Rethinking Media Literacy and Digital Skills in Europe (REMEDIS). Sprawozdanie z realizacji projektu

ŁUKASZ TOMCZYK*

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Kompetencje cyfrowe oraz medialne są obecnie klasyfikowane jako jedne z umiejętności kluczowych (Vissenberg i in., 2022; Guillén-Gámez i in., 2021). Obsługa nowych mediów, a także rozumienie mechanizmów wpływu technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) na życie jednostek i grup społecznych umożliwia pełne oraz intencjonalne funkcjonowanie w społeczeństwie informacyjnym (Tomczyk, 2020). Z kolei brak sprawnej obsługi ICT od wielu lat łączony jest z wykluczeniem cyfrowym, stanowiącym rodzaj wykluczenia społecznego. Pomimo upływu niespełna trzech dekad od włączenia krajów z CEE w struktury globalnej cyfrowej wioski tematyka podziału cyfrowego oraz inkluzji cyfrowej jest ciągle aktualnym obszarem wymagającym gruntownych analiz. Wykluczenie cyfrowe, łączone często z niewystarczającym poziomem kompetencji cyfrowych, stanowi realne i globalne wyzwanie (Tomczyk i in., 2019). Intensywnie rozwijający się sektor e-usług, wzrost możliwości ICT, powszechna informatyzacja szkolnictwa, wdrażanie strategii informatyzacji państwa wymuszają refleksję nad realnym wykorzystaniem możliwości nowych mediów na obecnym etapie rozwoju społeczeństwa informacyjnego (Ziemba, 2019).

ICT bezpowrotnie zmieniły i permanentnie przeobrażają jakość życia poszczególnych grup społecznych. Zwiększające się możliwości nowych mediów nie zawsze liniowo współwystępują ze wzrostem umiejętności obsługi ICT. Powstający dysonans jest nie tylko wyzwaniem łączącym się z polityką społeczną, m.in. ze względu na potrzebę minimalizacji zjawiska wykluczenia cyfrowego, lecz również generuje szereg pytań związanych ze skutecznością dotychczasowych działań związanych z rozwojem kompetencji cyfrowych i medialnych. O potrzebie analizy zarysowanych powyżej zjawisk świadczą liczne raporty naukowe, wielopłaszczyznowe strategie odnoszące się do polityki społecznej, działania edukacyjne zarówno w ramach edukacji formalnej, jak i pozaformalnej, a także powoływanie międzynarodowych sieci, których celem jest zrozumienie społecznych i kulturowych zmian determinowanych nowymi mediami. Na szczególną uwagę zasługuje w tym obszarze powołanie programu CHANSE (Collaboration of Humanities and Social Sciences in Europe), który tworzony jest przez 27 agencji finansujących badania naukowe. CHANSE jest obecnie największym przedsięwzięciem ukierunkowanym na wzmocnienie ponadnarodowej współpracy naukowców zajmujących się tematyką zmian społecznych i kulturowych wynikających z powszechnej cyfryzacji. Działania sieci CHANSE zostały ukonstytuowane przez wyłonienie 26 zespołów badawczych (z 366 zgłoszeń, współczynnik sukcesu 7,1%), które od drugiej połowy 2022 r. prowadzą badania nad wspomnianym obszarem.

Jednym z projektów, który został zarekomendowany do finansowania, jest działanie zatytułowane *Rethinking Media Literacy and Digital Skills in Europe* (REMEDIS). Projekt REMEDIS powstał jako odpowiedź na lukę związaną z globalną, wielopoziomową i interdyscyplinarną oceną podejmowanych dotychczas działań wzmacniających kompetencje cyfrowe i medialne. W ramach REMEDIS podjęte zostaną cztery zasadnicze aktywności dotyczące: 1) aktualizacji istniejącej wiedzy teoretycznej na temat

rzeczywistych wyników interwencji podnoszących poziom kompetencji cyfrowych ze szczególnym uwzględnieniem grup wymagających wsparcia w tym obszarze (w tym przyszłych nauczycieli); 2) poprawy i wzmocnienia istniejących strategii interwencyjnych odnoszących się do podnoszenia kompetencji medialnych i cyfrowych z wykorzystaniem dotychczas istniejących dowodów występujących w różnych kontekstach geograficznych oraz kulturowych; 3) przygotowania zaawansowanych technik i narzędzi badawczych umożliwiających ocenę strategii interwencyjnych zwiększających efektywność korzystania z ICT oraz przyczyniających się do inkluzji cyfrowej; w tej części REMEDIS przeprowadzone zostaną również równoległe projekty będące interwencjami w obszarze wzmocnienia kompetencji cyfrowych i medialnych z użyciem metod eksperymentalnych przy współpracy z partnerami pozaakademickimi; działanie to pozwoli uzyskać odpowiedź na pytanie, które interwencje cechują się wysoką skutecznością w odniesieniu do grup wymagających wsparcia; 4) opracowania zaleceń dotyczących polityki opartej na dowodach oraz stworzenie przyjaznego dla użytkownika, konfigurowalnego zestawu narzędzi ewaluacyjnych, tak aby decydenci i praktycy mogli przeprowadzać ewaluacje rozwoju kompetencji cyfrowych i medialnych z użyciem narzędzi bazujących na adekwatnej, rzetelnej i trafnej metodologii.

Projekt REMEDIS odpowiadający na potrzeby związane z pogłębioną i systematyczną analizą kompetencji medialnych i cyfrowych, będących podstawą dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego, został wsparty przez sieć następujących instytucji: Research Foundation – Flanders (FWO, Belgia), Research and Innovation (UKRI – Wielka Brytania), Research Council (ETA – Estonia), Agencia Estatal de Investigación (AEI – Hiszpania), Academy of Finland (AKA – Finlandia), a także Narodowe Centrum Nauki (NCN, Polska). REMEDIS jest siecią badawczą, która funkcjonuje w ramach programu CHANSE ERA-NET Co-fund (European Union’s Horizon 2020 Research and Innovation Programme, numer grantu 101004509).

Uzyskanie finansowania w ramach CHANSE potwierdza zasadność przeprowadzenia pogłębionej refleksji nad kierunkami pomiaru, definiowania oraz wzmacniania kompetencji cyfrowych i medialnych nie tylko w pryzmacie uwarunkowań typowych dla danego kraju czy też regionu, lecz również w perspektywie międzynarodowych badań podłużnych i komparatystycznych. Zarysowana w niniejszym komunikacie tematyka stanowi kluczowy punkt odniesienia pozwalający na zrozumienie zmian wynikających z determinizmu technologicznego, a także zwiększenie efektywności inkluzji cyfrowej, mającej przełożenie na zrównoważony rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Więcej informacji na temat projektu REMEDIS znajduje się na stronie internetowej: <https://remedis-chanse.eu/>

Projekt REMEDIS jest wspierany w Polsce przez Narodowe Centrum Nauki – NCN [021/03/Y/HS6/00275] w ramach CHANSE ERA-NET Co-fund, który otrzymał finansowanie z European Union’s Horizon 2020 Research and Innovation Programme [umowa numer 101004509].

Bibliografia

- Guillén-Gámez, F. D., Mayorga-Fernández, M. J., Ramos, M. (2021). Examining the Use Self-Perceived by University Teachers about ICT Resources: Measurement and Comparative Analysis in a One-Way ANOVA Design. *Contemporary Educational Technology*, 13(1), 1–13.
- Tomczyk, Ł. (2020). Skills in the area of digital safety as a key component of digital literacy among teachers. *Education and Information Technologies*, 25(1), 471–486.
- Tomczyk, Ł., Eliseo, M. A., Costas, V., Sánchez, G., Silveira, I. F., Barros, M. J., Oyelere, S. S. (2019, June). Digital Divide in Latin America and Europe: Main characteristics in selected countries. W: *14th Iberian Conference on Information Systems and Technologies (CISTI)* (s. 1–6). IEEE.
- Vissenberg, J., d’Haenens, L., Livingstone, S. (2022). Digital Literacy and Online Resilience as Facilitators of Young People’s Well-Being?. *European Psychologist*, 27(2), 76–85. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000478>
- Ziamba, E. (2019). The contribution of ICT adoption to the sustainable information society. *Journal of Computer Information Systems*, 59(2), 116–126.